

Halyna Mykhaylyak
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
at the Department of Analytical Economics and International Economics
Ivan Franko National University of Lviv*

Михайляк Г.В.
*к.е.н., доцент кафедри аналітичної економіки
та міжнародної економіки
Львівського національного університету імені Івана Франка*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-75>

PECULIARITIES OF THE MODERN LABOR MARKET IN UKRAINE

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Оцінка суті, структури та механізмів національного ринку дозволяє чітко формувати пріоритетні напрямки для усіх його сегментів. В основу цієї сегментації покладено економічне призначення благ, що виступають об'єктами купівлі – продажу. Ринок праці характеризується складною структурою. Держава, формуючи ринок праці, враховує свою національну специфіку, стан і напрям розвитку власної економіки. Кожній країні притаманні свої особливості даного сегменту національного ринку і це зумовлено ресурсними, географічними, економічними, політичними та іншими причинами. Модель ринку праці формують системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації робітників; заповнення вакантних робочих місць; засобів регулювання трудових відносин, тощо. На основі цих та багатьох інших особливостей, які притаманні тій чи іншій країні розрізняють моделі ринку праці. Українському ринку притаманна модель, яка охоплює зайнятих в офіційній економіці, зайнятих в неофіційній економіці та зайнятих одночасно в офіційній та неофіційній економіках. Довгострокове безробіття спричиняє зменшення ефективної пропозиції робочої сили. Кожен сектор зайнятості являє собою вкрай неоднорідний за економічними та соціальними показниками сегмент. Формування українського ринку праці супроводжується серйозними протиріччями: між пропозицією і попитом працедавців з одного боку та пропозицією-попитом працівників з іншого; між галузевими і територіальними диспропорціями в розміщенні трудових ресурсів; невідповідністю регулюючих механізмів потребам збалансованого ринку праці. Особливої гостроти надає тенденція на ринку праці, яка спричинена старінням населення та низьким рівнем народжуваності, а це означає швидке скорочення робочої сили.

Якщо оцінювати особливості довоєнного ринку праці, то здебільшого відзначалося, що саме соціально-економічні структурні зміни в суспільстві мали вагомий вплив на його формування. Уповільнення економічного зростання в Україні спричиняє стагнацією реального ринку праці, для якої характерна невідповідність попиту і пропозиції на робочу силу. Незбалансованість українського ринку праці пов'язана з розбіжністю між професійно-кваліфікаційною структурою робочої сили та структурою існуючих вакансій, що пропонується українськими працедавцями, географічною диспропорцією між наявними трудовими ресурсами та місцем розташування бізнесу, а також обмеженістю доступу серед молодого населення до ринку капіталу для створення власного бізнесу. За несприятливої економічної ситуації компанії прагнуть знизити витрати, пов'язані з утриманням персоналу та їх робочих місць, що призводить до загострення в Україні проблеми молодіжного

безробіття та кризи міграції. Натомість діджиталізований ринок праці, який характеризується зростанням кількості електронних бірж праці та online-платформ, активно розвивається в Україні. Негативні макроекономічні тенденції, які притаманні в наш час реальному сектору економіки України, спонукають людей до пошуку можливостей працевлаштування на діджиталізованому ринку праці. Наприклад, невисокий рівень заробітної плати, який пропонується традиційним ринком праці України, діє як стимул, заохочуючи працездатне населення, особливо молодь, виконувати роботу через електронні біржі праці та online-платформи на умовах отримання основного або додаткового заробітку; брак робочих місць та їх структурна деформація за ознакою фахової підготовки людей, які шукають роботу, – знаходити на основі дистанційної зайнятості робочі місця відповідно до наявної кваліфікації в міжнародних компаніях; девальвація національної валюти – долучатися до міжнародних проєктів, де оплата за виконану роботу здійснюється в іноземній валюті тощо. Одна з найголовніших проблем – це трудова міграція українського населення. З кожним роком в Україні відбувається великий відтік українців за кордон з метою пошуку перспективної роботи. До основних причин еміграції з України можна віднести наступне: незадовільний економічний стан; нестабільну та мінливу політичну ситуацію і, як наслідок, відсутність почуття безпечності та захищеності; відсутність активної соціально-економічної політики, соціальної відповідальності, спрямованої на задоволення потреб у добровільному виборі виду діяльності та соціальної справедливості; низький рівень заохочення створення додаткових і нових робочих місць та розвитку підприємницької діяльності. Головною метою трудової міграції є висока заробітна плата за кордоном. Багато досліджень показують, що українські фахівці погоджуються на закордонні вакансії зі значно меншою зарплатою, ніж населення цих країн. Але навіть при цьому середня заробітна плата на такий вид вакансії для українців втричі вища за середню зарплату в Україні.

Виклики, з якими зіткнулася українська економіка з початком повномасштабного вторгнення РФ в разі поглибилися. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну спричинило найбільшу кризу на ринку праці України. Через міграцію населення та зупинку бізнесу, ринок праці скоротився і мав невідповідність: географічну та галузеву – між попитом і пропозицією робочої сили. До війни роботодавці розміщували на Work.ua щомісяця понад 100 000 вакансій, а в березні кількість пропозицій роботи впала в 15 разів [4]. Внаслідок війни і скорочення виробництва багато українців залишилися без роботи. Рівень безробіття стрімко зріс і в II кварталі сягнув близько 35% [1]. Це майже вчетверо вищий показник, ніж у мирному 2021 році (9,8%). Тобто, навіть за приблизними підрахунками, джерело доходу втратили ще принаймні 5-6 мільйонів людей. Враховуючи те, що частина українців пішла на фронт, частина – виїхала за межі держави, ситуація більш ніж тривожна. Середні і малі підприємства знизили зарплати. Але поступово бізнес і громадяни пристосовуються до діяльності в умовах війни. З квітня кількість резюме на сайтах працевлаштування стрімко зростала. Збільшується на той момент і кількість вакансій, хоча значно повільніше. Як наслідок, за оцінками НБУ, до кінця року безробіття знижувалося повільно і становило 27%, реальні зарплати скоротилися. До п'ятірки найпопулярніших професій належали: продавець-консультант, менеджер з продажу, бухгалтер, водій, кухар [2]. Станом на вересень 2022 р., через війну залишилися без роботи приблизно 40% людей. Продовжують працювати і отримувати заробітну плату в повному обсязі менше 23% жителів країни; 22,5% продовжує працювати отримуючи меншу заробітну плату, майже 52% з них повідомили проте, що активно шукають нову роботу, бо незадоволені розміром заробітної плати, стабільністю компанії чи умовами праці. За даними кадрових

агентств, ситуація поступово починає поліпшуватися до кінця року. Кількість вакансій усе ще далека від довоєнного рівня, а розміри доходів, за певними винятками, – набагато нижчі. Проте зберігаються невідповідності в кількості вільних робочих місць. У Києві та інших великих містах знайти роботу значно легше, але із нижчими заробітками. А от в районах, наближених до лінії фронту, пропозиції працедавців мінімальні [3].

За даними НБУ, значно послабили перебої з електроенергією попит на робочу силу та погіршують умови праці і життя, стримуючи повернення мігрантів. Це призвело до зменшення кількості вакансій на сайтах пошуку роботи. Зростання кількості резюме також послабилося, окрім ІТ та пошуку роботи за кордоном. Звільнення Херсону похвалило пропозицію вакансій в регіоні. Номінальні зарплати наблизились до рівня минулого року, реальні – істотно знизились, особливо у приватному секторі. Виплати бюджетним працівникам, у тому числі військовим, стримують погіршення добробуту домогосподарств [1]. За даними аналітиків ринок праці увійшов у 2023 рік, відновившись на половину від довоєнного рівня. Вже з січня шукачі активізувались і в перший тиждень місяця показали активність вищу, ніж в аналогічні періоди за всі попередні 10 років. Це вказує на те, що працедавці продовжують генерувати робочі місця та підтримують економічний фронт країни незважаючи на труднощі, які принесла війна в Україні.

Література:

1. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua>.
2. Стрічка новин DELO.UA URL: <https://delo.ua>.
3. Укрінформ. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua>.
4. WORK.UA. Офіційний сайт. URL: <https://www.work.ua>.